Stockholms läns landsting

18

Yttrande över motion 2017:45 av Jens Sjöström (S) och Petra Larsson (S) om öppna familjecentraler

HSN 2017-1816

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Barn-Kvinnor-Unga-Asyl
Kristina Laurell Laroussi

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2018-05-31

HSN 2017-1816

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Yttrande över motion 2017:45 av Jens Sjöström (S) och Petra Larsson (S) om öppna familjecentraler

Ärendebeskrivning

Landstingsstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över motion 2017:45 av Jens Sjöström (S) och Petra Larsson (S) om öppna familjecentraler. I motionen föreslår motionärerna bland annat att fler familjecentraler ska öppnas i de områden i länet där kommuner och stadsdelar önskar att familjecentraler skapas.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Motion 2017:45 av Jens Sjöström (S) och Petra Larsson (S)

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i programberedningen för barn, unga och förlossningsvård.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till landstingsstyrelsen överlämna hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund

Sedan 2008 regleras barnmorskemottagningarnas och barnavårdscentralernas uppdrag i Stockholms läns landsting enligt lagen om valfrihetssystem (LOV). I nuläget finns det 62 barnmorskemottagningar (BMM) och 117

barnavårdscentraler (BVC). Spridningen över länet är stor och mottagningar finns i stort sett i alla kommuner och i många stadsdelar.

Samverkan
I de båda avtalen för BMM och BVC lyfts vikten av att samverka framförallt gällande vårdkedjan kring graviditet, förlossning och spädbarnstid. Samverkan kan se ut på många olika sätt. I både BMM:s och BVC:s avtal finns t ex skyldighet att delta i tvärprofessionella samverkansteam. Tvärprofessionella samverkansteam är en samverkansform mellan BVC, BMM, socialtjänst, barn och ungdomspsykiatri, vuxenpsykiatri och i vissa fall även kvinnokliniker. Teamen finns i alla stadsdelar och kommuner. Syftet är att tidigt finna och ge stöd till föräldrar med psykisk skörhet eller sjukdom under graviditet och tidigt föräldraskap. För BVC är även en annan samverkansform aktuell som handlar om ett utökat hembesöksprogram som bedrivs tillsammans med den lokala socialtjänsten. Det är ett särskilt tilläggsuppdrag som mottagningarna kan ansöka om ifall de uppfyller vissa kriterier, det medför även en extra ersättning. Tilläggsuppdraget innebär att alla förstagångsföräldrar ska erbjudas sex hembesök under barnets första femton månader. Hembesöken ska då ske tillsammans med socialtjänstens föräldrarådgivare eller motsvarande.

Familjecentraler
När det gäller familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter finns det idag 19 verksamheter som valt att arbeta på ett sådant sätt. Konceptet familjecentral ser olika ut vad gäller deltagande verksamheter, lokalisering, samverkansform och vem som tagit initiativ till bildandet. Initiativet kan ha kommit från kommunen och/eller från landstinget. Deltagande enheter är olika kombinationer av följande verksamheter: BVC, öppen förskola, förebyggande socialtjänst och BMM. Även formen på verksamheternas lokalisering varierar, de kan vara samlokaliserade eller placerade i olika lokaler. I Stockholms läns landsting finns det 12 familjecentraler där alla fyra verksamheter ingår och är samlokaliserade.

Ingen särskild ersättning för samverkan
I avtalen för BVC och BMM finns ingen särskild ersättning som stöttar eller ersätter för samverkan (förutom när det gäller BVC:s tilläggsuppdrag om hembesöksprogram). BVC får en uppdragsrelaterad ersättning som bland annat är tänkt att täcka för samverkan. Ersättningen innehåller en fast peng utifrån barnets ålder, där 0-åringen har den högsta ersättningen. Det är också under barnets första år som samverkan är som mest omfattande. BMM får på liknande sätt en fast ersättning, uppdelad i tre perioder, som varierar i storlek beroende på vilken graviditetsvecka kvinnan befinner sig i. Före vårdvalens införande avtalade varje verksamhet, både BVC och BMM, individuellt om ersättning, detta oavsett om mottagningen ingick i en familjecentral eller inte.

1. Familjecentralsdefinition

Motionärerna föreslår att Stockholms läns landsting ska fastslå att en familjecentral definieras som en verksamhet med fullt samlokaliserad mödrahälsovård, barnhälsovård, öppen förskola och socialtjänstens förebyggande verksamhet.

En definition av familjecentral som används är Socialstyrelsens definition[1]: ”*en familjecentral karaktäriseras vanligen av att mödrahälsovård, barnhälsovård, öppen förskola och socialtjänst samverkar för att tidigt arbeta förebyggande och främja barns hälsa och utveckling*”. I många fall har familjecentralerna valt att samlokalisera de fyra verksamheterna men inte alltid. Det finns även exempel på landsting som öppnat upp för att familjecentralerna kan se ut på olika sätt i sina BVC- och BMM-avtal. Region Skåne har till exempel i sina förfrågningsunderlag beskrivit ett tilläggsuppdrag gällande familjecentraler som dels omfattar ett regionövergripande avtal mellan landsting och kommuner i regionen som ska följas, dels möjlighet till särskild ersättning om man ingår i en familjecentral. Ersättningen varierar utifrån hur många verksamheter som ingår i familjecentralen.

Eftersom avtalen för BVC och BMM inte innehåller några krav om att delta i familjecentralsverksamhet har det inte funnits något behov av att definiera vad som menas med familjecentral.

2. Kartläggning av var det önskas familjecentraler

Motionärerna föreslår att Stockholms läns landsting ska kartlägga var samtliga kommuner och stadsdelar i Stockholms stad önskar etablera fler familjecentraler.

Både förfrågningsunderlaget för BVC och BMM ska revideras under 2018-2019 och det finns därför möjlighet för förvaltningen att lägga till krav gällande familjecentral. Idag innehåller avtalen för BVC och BMM inte krav om att delta i familjecentralsverksamhet och det har det har därför inte för närvarande funnits någon anledning till att göra en kartläggning av var kommuner eller stadsdelar önskar att familjecentraler etableras.

3. Starta eller flytta mottagningar för att skapa familjecentraler

Motionärerna föreslår att Stockholms läns landsting ska ges i uppdrag att starta eller flytta mottagningar till områden som kommunerna eller stadsdelarna i länet önskar för att kunna skapa familjecentraler.

---

[1] Socialstyrelsen: Familjecentraler – Kartläggning och kunskapsöversikt 2008

Eftersom det är vårdval både gällande BMM och BVC är det vårdgivarna som själva väljer vilken kommun eller stadsdel, respektive lokal, de vill placera sin verksamhet i.

4. Krav på att ingå i familjecentral om önskan finns

Motionärerna föreslår att avtalen för BVC och BMM ska ändras och tydliggöras så att de verksamheterna ska ingå i familjecentralsbildningar om respektive kommun/stadsdel påkallar det.

Både förfrågningsunderlaget för BVC och BMM ska revideras under 2018-2019 och det finns därför möjlighet för förvaltningen att lägga till krav gällande familjecentral. Både uppdragsbeskrivning och ersättningsmodell behöver i så fall förändras. Samverkan förutsätter dock att deltagande parter har en viss samsyn och är överens för att den ska fungera bra.

Ekonomiska konsekvenser
Förslaget till beslut får ej några ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för patientsäkerhet
Förslaget till beslut får ej några konsekvenser gällande patientsäkerhet.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård
Förslaget till beslut får ej några konsekvenser gällande jämlik och jämställd vård.

Miljökonsekvenser
Förslaget till beslut får ej några konsekvenser för miljön.

Administrativa konsekvenser
Förslaget till beslut får ej några administrativa konsekvenser.

Barbro Naroskyin
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Anna Ingmanson
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Akten

Godkänd av Barbro Naroskyin, 2018-05-31

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

Ankom
Stockholms läns landsting
2017 -09- 12
Dnr. LS 2017-1158

MOTION

2017-09-12

2017:45

Motion av Jens Sjöström (S) och Petra Larsson (S) öppna familjecentraler

En jämlik hälsa börjar med barnen. I vårt län föds allt fler barn och en av de viktigaste insatserna vi kan göra för förbättrad folkhälsa och ökad jämlikhet är att satsa på barnen.

Vi Socialdemokrater tycker att familjecentraler är en bra verksamhet.
En familjecentral bedriver en verksamhet som är hälsofrämjande, generell, tidigt förebyggande och stödjande samt riktar sig till föräldrar och barn. Målet är att utifrån hela familjens livssituation främja en god hälsa hos barn och föräldrar. En familjecentral innehåller mödrahälsovård barnhälsovård, öppen förskola och socialtjänst med inriktning mot förebyggande arbete. Socialstyrelsen har utvärderat familjecentralerna och dessa är mycket uppskattade hos föräldrar.

Vi Socialdemokrater vill ha fler familjecentraler.
Ett återkommande önskemål från kommunernas stadsdelsdirektörer i länet att de önskarstarta fler familjecentraler. Till exempel i Skarpnäck där stadsdelen gärna vill öppna en familjecentral på Skarpnäcksfältet. Tyvärr går det inte att genomföra eftersom det inte finns något BVC där.

Vad är det som hindrar att denna uppskattade verksamhet startar på flera ställen så att det kommer fler till del? Svaret är den moderatledda alliansen i landstinget. Det är tråkigt att inte landstinget med sina fantastiska verksamheter inom barnhälsovården inte möter upp kommunernas engagemang för att öka jämlikheten och minska ohälsan bland små barn och deras föräldrar. Varför gör det inte det? Jo för det inte landstinget som beslutar var BVC och MVC ska etableras, utan det är…..ja vem är det? Blir det verkligen valfrihet när marknaden styr?

Problemet är inte nytt. I Botkyrka lades familjecentraler ner, i januari 2008, bara veckor efter att vårdvalet sjösattes. Då hade en fungera familjecentral funnits i tio år. Distriktsköterskan var orolig för att klyftorna mellan hälsa och ohälsa skulle öka och konstaterade att det kommer vi alla att förlora på.

Med anledning av ovanstående föreslår Socialdemokraterna fullmäktige att besluta:

att Stockholms läns landsting fastslår att en familjecentral definieras som en verksamhet med fullt samlokaliserad mödrahälsovård, barnhälsovård, öppen förskola och socialtjänstens förebyggande verksamhet

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att kartlägga var samtliga kommuner och stadsdelar i Stockholms kommun önskar etablera fler familjecentraler

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden att starta eller flytta BVC och MVC till områden som kommunerna/stadsdelarna i länet önskar skapa familjecentraler

att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnden ändra i avtalen med utförare av BVC och MVC och tydliggöra att dessa verksamheter ska ingå i familjecentralsbildningar om respektive kommun påkallar det

Stockholm den 2017-09-12

Jens Sjöström (S)

Petra Larsson (S)